

OSNUTEK

Na podlagi drugega odstavka 32. člena Zakona o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C,60/17 in 82/20) in tretjega odstavka 41. člena Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20) ter na podlagi 9. člena Pravilnika o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19) minister za okolje in prostor izdaja

ODREDBO O OMEJITVAH OBISKOVANJA IN OGLEDOVANJA NARAVNE VREDNOTE VINTGAR

1. člen

(1) S to odredbo omeji obiskovanje in ogledovanje naravne vrednote Vintgar (ident. št. 345) - Soteska in korita Radovne pri Bledu, v Triglavskem narodnem parku, ob upoštevanju njene nosilne zmogljivosti.

(2) Na območju od vstopne točke *na zemljišču parc. št. 349/2 k.o. Podhom* do izstopne točke nad slapom Šumom *na zemljišču parc. št. 469/6 k.o. Zasip* se lahko nahaja dnevno do 2200 obiskovalcev, vendar hkrati ne več kot 240.

(3) Zagotovljene morajo biti tehnične ali drugačne rešitve, ki omogočajo uravnavanje števila obiskovalcev v obsegu iz prejšnjega odstavka.

(4) Obiskovanje in ogledovanje naravne vrednote lahko poteka le v svetlem delu dneva, v času od dveh ur po sončnem vzhodu do ene ure po sončnem zahodu, pri čemer se v posameznem letnem času upošteva ura sončnega vzhoda oziroma sončnega zahoda na začetni dan posameznega letnega časa.

2. člen

Ta odredba začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije in se začne uporabljati en mesec mesece po objavi.

Št.:
Ljubljana, dne
EVA 2020-2550-0055

mag. Andrej Vizjak
MINISTER za okolje in prostor

OBRAZLOŽITEV

1. Uvod

Soteska Vintgar je 1600 m dolga in do 250 m globoka soteska na vzhodnem robu Triglavskega narodnega parka, 4 km severozahodno od središča Bleda. Izoblikovala jo je reka Radovna, ki se kmalu po izhodu iz soteske kot desni pritok izliva v Savo Dolinko. Soteska se konča s 13 m visokim rečnim slapom Šum.

Soteska je s Pravilnikom o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15 in 7/19) določena za geomorfološko in hidrološko naravno vrednoto državnega pomena. Leži v tretjem varstvenem območju Triglavskega narodnega parka.

Soteska je že od leta 1893 urejena za obiskovanje in ogledovanje. Od leta 1946 za infrastrukturo, namenjeno obiskovanju, skrbi turistično društvo (TD Vintgar, nato TD Gorje) Gorje. Infrastruktura zajema urejeno in utrjeno pot skozi sotesko, lesene galerije (na jeklenih stebrih) in mostičke, varovalne sisteme (lovilno podajne mreže, varovalne mreže, ograje, ...), vstopno in izstopno točko z vstopno-izstopni terminali.

V zadnjih desetih letih se je zaradi splošnega trenda rasti turizma v Sloveniji, bistveno in skokovito povečal tudi obisk soteske Vintgar. Leta 2011 je Vintgar obiskalo cca 77.000 obiskovalcev, leta 2016 cca 220.000 in leta 2019 že več kot 400.000. V osmih letih se je torej obisk soteske povečal za več kot 5-krat, zato se pojavljajo številni okoljski, naravovarstveni in sociološki problemi.

Javni zavod Triglavski narodni park (v nadaljevanju JZTNP) in Zavod RS za varstvo narave (v nadaljevanju ZRSVN) v oceni ogroženosti ugotavljata, da obseg obiska, kot je bil dosežen v letih od 2017 do 2019 ogroža naravno vrednoto in sicer zlasti zaradi: prisotnosti dolgotrajnega nemira v habitatih živalskih vrst v soteski, spreminjanja naravnih značilnosti habitatov rastlinskih in živalskih vrst, spreminjanja naravnih geomorfoloških značilnosti soteske.

Poleg tega tak obseg obiska v soteski ogroža doseganje varstva narave skozi druge cilje narodnega parka, ki so omogočanje spoznavanja in kvalitetnega doživljanja naravne vrednote v naravnih danostih in značilnostih (brez množične prisotnosti ljudi), omogočanje kakovostnega življenja lokalnih prebivalcev v narodnem parku, zlasti s prizadevanji za zmanjševanje obremenjevanja okolja. Zato predlagata, da se obisk soteske omeji do njene nosilne zmogljivosti.

2. Pravna podlaga

Pravna podlaga sta Zakona o Triglavskem narodnem parku (Uradni list RS, št. 52/10, 46/14 – ZON-C, 60/17 in 82/20; v nadaljevanju: ZTNP-1) in Zakona o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNOrg, 31/18 in 82/20; v nadaljevanju: ZON) ter podzakonski predpisi na njunih podlagah.

Cilj in namen narodnega parka je poleg ohranjanja naravnih, kulturnih, krajinskih in duhovnih vrednot tudi obiskovanje in doživljanje teh vrednot in parka na sploh (2. člen ZTNP-1).

Obiskovanje in ogledovanje narodnega parka je pod enakimi pogoji dovoljeno vsakomur in je brezplačno, razen v primeru podeljene koncesije za rabo dela narodnega parka oziroma v primeru večjih infrastrukturnih ureditev, ki so nujne za ogledovanje in obiskovanje (149. člen ZON). Ne glede na navedeno pa minister lahko omeji dostop do naravnih vrednot ali posameznih delov narodnega parka na podlagi strokovne ocene o ogroženosti, ki jo pripravita skupaj upravljavec narodnega parka in Zavod RS za varstvo narave. Šteje se, da je ogroženost izkazana, če je v strokovni oceni o ogroženosti verjetno izkazano, da bi ogledovanje ali obiskovanje dela narodnega parka lahko

povzročilo nevarnost za ohranitev naravnih vrednot, rastlinskih ali živalskih vrst in njihovih habitatov, habitatnih tipov ter kulturne dediščine (32. člen ZTNP-1).

Tudi iz izhodišč za usmerjanje obiska v narodnem parku, opredeljenih v poglavju 21 Priloge iz Uredbe o Načrtu upravljanja Triglavskega narodnega parka za obdobje 2016–2025 (Uradni list RS, št. 34/16) izhaja, da se obiskovanje in ogledovanje dela narodnega parka lahko omeji (številčno, prostorsko, časovno), kadar to povzroča nevarnost za obstoj oziroma ohranitev naravnih vrednot, prostoživečih vrst in njihovih habitatov, habitatnih tipov ter kulturne dediščine in kulturne krajine. Načrt upravljanja nalaga upravljavcu narodnega parka izdelavo nosilnih zmogljivosti najbolj obremenjenih območij, kot podlago za omejitev obiskovanja. Soteska Vintgar je na podlagi podatkov o obisku med najbolj obremenjenimi območji v narodnem parku.

ZON v 41. členu določa, da v primeru, če bi ogledovanje ali obiskovanje naravne vrednote lahko povzročilo nevarnost za ohranjanje naravne vrednote, minister določi prepoved ali omejitev ogledovanja ali obiskovanja naravne vrednote ali njenega dela. V Pravilniku o določitvi in varstvu naravnih vrednot so v povezavi z 9. členom (ki povzema zakonsko določeno možnost omejitve obiskovanja) določene varstvene in razvojne usmeritve, ki za geomorfološke in hidrološke naravne vrednote (soteska Vintgar je geomorfološka in hidrološka naravna vrednota) predpisujejo izvajanje posegov znotraj naravne vrednote na način, da se infrastruktura za obiskovanje umešča tako, da se bistveno ne spreminjajo lastnosti naravne vrednote ter da je vidna podoba naravne vrednote čim manj spremenjena. Poleg konkretnih usmeritev in omejitev za posege usmerja tudi obiskovanje na način, da zaradi prisotnosti ljudi (velike množice) ne sme biti motena vidna podoba naravne vrednote in onemogočeno njeno doživljanje.

3. Utemeljitev

Približno 5-kratno povečanje obiska v soteski Vintgar v zadnjih 10 letih je povzročilo vrsto problemov, tako zaradi negativnih vplivov na naravo, kot na lokalno okolje.

JZTNP in ZRSVN sta na MOP posredovala strokovni predlog za omejitev števila obiskovalcev v soteski do njene nosilne zmogljivosti, ki temelji na oceni ogroženosti narave in doseganja ciljev narodnega parka. Metoda, na kateri temelji izračun nosilne zmogljivosti, upošteva primerljive mednarodne metode, strokovne ugotovitve in izkušnje.

Izpostavljeni so predvsem naslednji problemi:

3.1 z vidika varstva narave:

- Močno povečan obisk čez celotno sezono ter čez celoten dan (ko je soteska odprta) povzroča bistveno povečan pritisk na živo naravo območja, predvsem na obvodne ptiče in ptiče, vezane na habitate sotesk in skalnih sten.
- Zaradi povečanega obiska in prostega dostopa do vode na delih soteske je močno povečan vpliv na obrečni živi svet, saj obiskovalci množično premikajo kamenje in gradijo t.i. možice, kar vpliva na stanje živali, vezane na ta prostor (kapelj, ličinke enodnevnice, mladoletnic, ...). Povečan obisk vpliva na naravno stanje obrečnega sveta, saj obiskovalce nadelujejo bližnjice in dostope do vode, kar povzroča erozijo in degradacijo območja.
- Povečan obisk terja od skrbnika soteske povečane ukrepe za zagotavljanje varnosti, kar se v zadnjih letih kaže kot obsežno poseganje v območje soteske z varovalnimi lovilno – podajnimi ograjami in mrežami, ki spreminjajo vidno podobo naravne soteske in vplivajo na njene lastnosti.

- Povečan obisk močno vpliva na uresničevanje enega od pomembnih ciljev narodnega parka, to je omogočanje spoznavanja in doživljanja naravne vrednote v njenih naravnih značilnostih, saj je zaradi prenatrpanosti soteske (tudi čez 5000 ljudi/dan) doživljajski vidik močno okrnjen.

3.2 z vidika prostora, prometa, varstva okolja:

- Velika prometna preobremenjenost vstopnih točk (Podhom, Blejska Dobrava, Zasip, ...), nelegalno parkiranje po travnikih, preobremenjenost lokalnih cest, prometni zamaški, ... Zaradi velike količine mirujočega prometa na površinah direktno ob Radovni in njeni okolici obstaja nevarnost izlitja nevarnih snovi v Radovno.
- Neustrezna kapaciteta sanitarij glede na število obiskovalcev, neustrezno čiščenje odpadne vode s sistemom greznic (na strani občine Bled so od leta 2019 nova stranišča in urejena čistilna naprava) – ni priklopa na kanalizacijo (v fazi pridobivanja dokumentacije). Obstaja velika nevarnost onesnaženja reke Radovne z neprečiščeno odpadno vodo iz greznic.
- Neustrezna raba prostora – umeščanje začasnih parkirišč v poletni sezoni na površine, ki niso namenjene za parkiranje (kmetijske površine, širjenje obstoječih parkirišč).

3.3 s sociološkega vidika

- Velik obisk soteske vpliva tudi na kakovost življenja prebivalcev predvsem Podhoma, pa tudi Gorij, Zasipa in Blejske Dobreve. V poletnem času je močno otežena mobilnost prebivalcev na lokalnih cestah (obremenitev prometne in okoljske infrastrukture, motnja uporabe zemljišč, dostopnost do doma, ...). Vrstijo se pozivi občanov po ureditvi razmer, dejavna je civilna iniciativa, razmere so na vrhuncu sezone kritične. Obisk vpliva tudi na javne storitve, predvsem na območju pokopališča Blejska Dobrava, kjer so zaznane motnje pri pogrebnih obredih.

JZTNP in ZRSVN na podlagi navedenega ocenjujeta, da trenutni obseg obiskovanja soteske Vintgar predstavlja nevarnost za dolgoročno ohranitev najpomembnejših geomorfoloških in hidroloških lastnosti naravne vrednote soteske Vintgar (posebej s preobremenjevanjem opremljanja z infrastrukturo - z nameščanjem lovilno-podajnih mrež, varovalnih galerij ter vnašanjem drugih objektov v naravno okolje), nevarnost za dolgoročno ohranitev rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov v soteski (vplivi na ptiče zaradi neprestanega vznemirjanja, vplivov na vodni habitat, vpliv na skalne habitate zaradi varovalnih mrež). JZTNP in ZRSVN nadalje ocenjujeta, da je obisk že presegel socialno nosilno zmogljivost območja, saj bistveno vpliva na doživljanje predmetnega območja in ima bistven vpliv na lokalno prebivalstvo.

JZTNP in ZRSVN zato predlagata, da se zaradi zmanjšanja negativnih vplivov na naravno vrednoto, za ohranitev naravne vrednote, rastlinskih in živalskih vrst ter njihovih habitatov v soteski, omeji število dnevni obiskovalcev na sprejemljivo trajnostno številko, ki ne bo povzročala prekomernih vplivov na naravo ter okoljskih in socialnih problemov v neposredni in posredni okolici. Metodološko izračunano največje število je ob predpostavki, da skozi sotesko poteka enosmerni obisk 2200 obiskovalcev/dan, kar glede na povprečni čas odprtosti soteske ter dolžino obiskovanja pomeni največ 240 obiskovalcev naenkrat znotraj soteske.

Izračun nosilne zmogljivosti (v Prilogi k obrazložitvi) je sestavni del ocene ogroženosti.